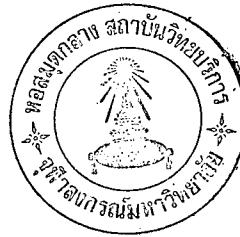

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการสอนวิชาภาษาไทยในปัจจุบันนี้คือ เด็กไทยไม่อ่านหนังสือ หรืออ่านก็อ่านโดยไม่เกิดความสนใจและไม่นำไปชบคิด เพราะไม่ค่อยได้มีโอกาสพูดคุย ถกเถียงกันอันจะทำให้เกิดความคิดแตกฉาน หลังจากที่ได้อ่านหนังสือนั้น ๆ แล้ว ฉะนั้นจะพบกันอยู่เสมอว่า นิสิตนักศึกษาทั้งในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากลำบาก เมื่ออาจารย์ขอร้องให้อ่านหนังสือ หรือเมื่อพบการบ้านชนิดที่ให้ไปอ่านหรือไปค้นคว้าเอง เพราะเคยชินกับการที่ครูอาจารย์อธิบายและสรุปให้ฟัง แม้แต่ครูอาจารย์เองก็มีคำครหาจากนิสิตนักศึกษาบางคนว่า ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มเติม หรือไม่ไปสำรวจว่าหนังสือในห้องสมุดมีอะไรบ้าง เมื่อกำหนดให้นักศึกษาไปอ่านค้นคว้าเพิ่มเติม ก็ไม่ค่อยไปควว่ามีหนังสือเพียงพอหรือเปล่า ห้องสมุดเองก็มีหนังสือไม่เพียงพอสำหรับนิสิตนักศึกษา ไม่สนใจให้เข้าห้องสมุด ในระดับมัธยมครูก็มักสอนโดยอ่านหนังสือเรียนและอธิบายประกอบ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสหาความรู้จากหนังสือ กล้วยสารเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้มีผู้กล่าวว่าเพราะสังคมไทยเป็น "สังคมไม่อ่าน"¹ จึงเป็นผลให้ความรู้ทางค่านิยมทางการของเราต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนภาษาไทยกับค่านิยมในปัจจุบัน," ภาษาไทย-วิชาที่ถูกลืม, เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 170 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 9.

นักเรียนเมื่อเกิดความไม่ชอบอ่านหนังสือแล้ว ก็พากันตีความเรื่องราวในหนังสือที่คนอ่านกันไปตามใจชอบ เช่น กล่าววว่า

บทกวีเหล่านั้นแต่งโดยพวกวังงานในวังเท่านั้น
เนื้อเรื่องจึงมีเรื่องในรั้วในวังว่าอาหารเอร็ดอร่อยวิจิตร
พิศดารแค่ไหน ผู้หญิงมีทรวดทรงนาโครอย่างไร ชาววัง
มีความงามความสุชอย่างไร... อีเหเนาเผาเมืองแยง
ผู้หญิงคนเดียว ไม่มีความรับผิดชอบต่อประชาชนเลย
เหมือนกับทรราชไม่มีผิด...²

การตีความวรรณคดีกันไปต่าง ๆ นานา ดังกล่าวแล้ว มีสาเหตุเนื่องมาจากความกตัญญูจากวิธีการเรียนการสอนวรรณคดีที่เขาได้รับ ความเข้าใจผิดในเรื่องวรรณคดี และน่าจะเป็นเพราะเทคนิคการสอนและกิจกรรมที่ย่ำอยู่กับที่นักเรียนอ่านมีน้อยมาก จึงทำให้นักเรียนนักศึกษาวิพากษ์วิจารณ์การสอนภาษาไทยของครูกันไปต่าง ๆ นานา เช่น

พอพวกผมถามว่าเรียนวรรณคดีไปทำไม อาจารย์ก็ยกประโยชน์ว่าจะใคร่กวีโวหาร วัฒนธรรมของชาติ (ในวังที่มีอยู่แห่งเดียวในไทย) ตามเคย พอตอนท้ายก็สรุปว่า พวกผมเอียงซ้ายบ้าง หัวรุนแรงบ้าง คำพูดของอาจารย์เช่นนี้ ทำให้พวกเราไม่สนใจที่จะติดตามได้อีกต่อไป ทั้ง ๆ ที่ความจริงพวกเราเบื่อกับวรรณคดีเก่า ๆ ซึ่งไม่สามารถจะไขประโยชน์ใดสำหรับยุคสมัยธรรมดา ๆ เท่านั้น... ที่จำเป็นของทนเรียนกันนั้นก็เป็นเพราะไม่มีทางออก จำเป็นต้องทำคะแนนเพื่อให้สอบผ่านไปได้เท่านั้น³

²พรสวรรค์ โพธิ์ทอง, "สัมภาษณ์พรสวรรค์ โพธิ์ทอง," ปิฎกภูมิ, 4(กันยายน, 2517), 17.

³เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

และจากที่ ชลธิรา กลัคคอยู่⁴ ได้รวบรวมปฏิบัติการของคนรุ่นใหม่ต่อวรรณคดีไทย และต่อการสอนของครูว่า

1. รู้สึกเบื่อหน่ายที่จะอ่านและเรียนวรรณคดีไทย (เพราะเนื้อหาล้าสมัย ครูเซย สอนไม่สนุกๆ)
2. รู้สึกเกลียดวิชาวรรณคดีไทย (เพราะท่องท่องจำ ครูดุ สอนแบบเผด็จการ)
3. รู้สึกกลัววิชาวรรณคดีไทย (เพราะเคยสอบตก โทคะแนนไม่ดี เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ครูกคะแนน)

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงความล้มเหลวของการสอนภาษาไทยไว้ว่า

ได้สอนกันจนเสียไปแล้ว นักเรียนก็เสียไปแล้ว และครูก็เสียไปแล้วเหมือนกัน ที่ว่าดังนี้เพราะเหตุผลต่อไปนี้

1. สอนจนไม่เป็น "วรรณคดี" คือกลายเป็นแบบเรียนศัพท์ และอุปมาอุปมัย
2. สอนจนกลายเป็นแบบเรียน วัฒนธรรม คือ ประเพณีต่าง ๆ
3. สอนโดยใช่เป็นแบบเรียนศีลธรรมอย่างแคบ ในเรื่องวรรณศิลป์ ก็เกือบไม่เอาใจใส่เลย อย่างมากครูก็ "บอก" ให้ว่ามีกลอนตรงนั้น ตรงนี้เพราะนักเรียนเกือบไม่เคยคิดเองเลยว่า ตรงไหนนักเรียน

⁴ชลธิรา กลัคคอยู่, "การสนองตอบปฏิบัติการของคนรุ่นใหม่ ที่มีต่อวรรณคดีไทย," "อักษรศาสตร์พิจารณา, 3(สิงหาคม, 2517), 21.

คนุหนึ่งคนใดชอบ และไม่ชอบ ความคิดเชิงวิจารณ์เกือบ
ไม่เกิดเลย และการตีความเกือบไม่มีเลย⁵

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือแล้วไม่เกิดความนิยมและไม่มีความงอกงามทางความคิด ทั้งนี้เพราะขาดการวิจารณ์สาร (ตีความ) ทำให้ขาดความเข้าใจ และเข้าใจไม่ถึงวรรณคดี ดังนั้นการวิจารณ์สารนับว่าเป็นแนวทางการสอนอ่านที่สำคัญยิ่งวิธีหนึ่ง ทั้งเรื่องนี้ในประเทศไทยมีผู้สนใจกันน้อยมาก หรือถ้าจะมีการวิจารณ์สาร ก็มักจะเป็นการวิจารณ์สารอย่างแคบหรือตื้นเกินไป โดยไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเช่น การวิจารณ์สาร เรื่องคุณย่าเฟิ่ง จากแบบเรียนวรรณคดีไทยสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5

กองตำรากรมวิชาการกล่าวว่าเรื่อง "คุณย่าเฟิ่ง" นี้ ..... เป็นเรื่องที่มีจุดหมายจะแสดงคติ หรือความคิดเห็นในชีวิตของคนไทยในสมัยนั้นเพียงข้อเดียว คือ ความสุภาพ ใจเย็น อารีอารอบ และเต็มอกเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ แม้จะซื้อความรำคาญใจ หรือเสียสละบางอย่างก็มีปรีปากพูด นัยหนึ่งเป็นการเตือนสติให้ผู้อ่านเห็นประจักษ์ในผลของการทำคุณบูชาโทษ⁶

แต่วิภา เสนานานู ได้แสดงความเห็นและวิจารณ์เรื่องนี้ได้กว้างขวาง และน่าสนใจ พลิกแนวการวิจารณ์ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างสิ้นเชิงว่า

นักศึกษาวรรณคดีไทย ผู้สนใจเรื่องการจัดการศึกษา
ของประเทศควยทานโลกคาม เมื่อได้อ่านเรื่อง "คุณย่าเฟิ่ง"

⁵ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ค่านิยมใหม่กับวรรณคดีเก่า," อักษรศาสตร์
วิจารณ์, 3(สิงหาคม, 2517), 14.

⁶กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, "บทนำเรื่องคุณย่าเฟิ่ง" แบบเรียน
วรรณคดีไทย เล่ม 5 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2514), หน้า 310.

แล้วคงอดไม่ได้ ที่จะมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากข้อวิจารณ์
 ของ กองคำรามบาง... ดูเราศึกษามบทสนทนาของ พุทฺทมอ
 สุข และคุณยา เฟิง ทั้งแต่คนจนจนอย่าง โกลซิค, จะพบว่าการ
 คาทอง เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างมิตรคู่นี้
 ผู้เขียนบทความนี้มีความเชื่อว่า การที่ผู้ประพันธ์ได้นำปัญหา
 เมืองขุนทาง เศรษฐกิจมา เป็นตัวการทำลายมิตรภาพของคน
 ที่เริ่มตนก็มีแต่ความปรารถนาดี ไว่เนื้อเชื่อใจ รักใคร่กันถือ
 กัน เช่น พุทฺทมอสุข และคุณยา เฟิงนั้น, บัญจะเป็นเพราะทาน
 ประสงค์จะส่ง "สาร" บางอย่างให้แก่อานลัทธิวิทยา ซึ่ง
 อานันท์ไควว เป็นคนชั้น "หัวกระหิ" ของประเทศ และผู้เขียน
 บทความนี้เชื่อว่า "สาร" นั้นคือ การเรียกร้องความสนใจ
 ของคนระดับนั้นให้หันมาพิจารณาเรื่องความจำเป็นในการ
 ขยายการศึกษาของหุยราษฎรให้กว้างและมีประสิทธิภาพยิ่ง
 ขึ้น เพื่อชวยถมของวางทางภูมิปัญญาของชาวชนบทและชาว
 กุรุง ผลเสียอันเกิดจากความแตกต่างในเรื่องปัญญา ความรู้
 ที่ผู้อ่านเห็นโคขัดในเรื่อง "คุณยา เฟิง" ก็คือ เป็นคนเหตุโห
 มิตรภาพสลายลงไค⁷

การวินิจฉัย จะพบว่ากระจายอยู่ในที่หลายแห่งยังไม่มีใครจัดทำให้มีแนวทางที่
 แน่นนอนเป็นหลักการขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่เรื่องนี้เป็นส่วนสำคัญของการอ่าน เพราะการอ่าน
 นอกจากจะอ่านเพื่อให้รู้เรื่องแล้ว ยังจะต้องวินิจฉัยให้ได้สารที่ผู้เขียนส่งมาด้วย จึงจะ
 ได้ชื่อว่าประสบผลสำเร็จในการอ่าน เพราะการวินิจฉัย เป็นสมรรถภาพในการอ่านชั้น
 สูงสุด ทั้งที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้แบ่งลำดับชั้นของสมรรถภาพในการอ่าน
 ไว้ดังนี้

⁷วิภา เสนานาญ, "บทวิเคราะห์เรื่องเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีกับคุณยา เฟิง,"
 วารสารอักษรศาสตร์, 1 (มิถุนายน - พฤศจิกายน, 2518), 23-27.

- 1) อ่านออก
- 2) อ่านคล่อง
- 3) อ่านเข้าใจเรื่อง
- 4) อ่านแล้วแยกแยะข้อความชนิดต่าง ๆ ได้ เช่น ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น
อารมณ์ที่อยู่ในสิ่งที่อ่าน
- 5) อ่านแล้วตีความ หรือวิจารณ์สารได้ เช่น สารที่ผู้เขียนส่งมายังผู้อ่าน ให้
ความรู้ ยั่วผู้ให้สังเกต ยิ่งบุอารมณ์ขึ้น ชักชวนให้เกลียดชัง ชักชวนให้นิยมสิ่งใดหรือ
บุคคลใด⁸

การวิจารณ์สาร มีความสำคัญต่อการอ่าน เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดมีขึ้นกับ
คนทุกคน เพราะงานเขียนทุกชนิดเกิดขึ้นจากการที่ ผู้เขียนได้ทำการสื่อสาร โดยใช้
ตัวอักษร เป็นเครื่องมือส่งสารบางประการที่เขาต้องการมายังผู้อ่าน ไม่เฉพาะแต่เนื้อ-
หาความรู้เท่านั้น แต่ "งานเขียนงานประพันธ์ซับซ้อนกว่าศิลปะอย่างอื่น ก็โดยที่อาจ
ส่งสารที่เป็นความคิดเห็น และอารมณ์ผสมกันในขณะเดียวกัน"⁹ ได้ ปรากฏว่าคนไทย
บางส่วนยังอ่านหนังสือไม่เป็น คืออ่านแล้วไม่พยายามคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง แต่มักจะ
ถามมายังผู้แต่ง เช่น มีผู้อ่านเขียนมา ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ว่าตัวละครในเรื่อง
"สี่แผ่นดิน" มีจริงหรือไม่ เป็นใคร ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ตอบปัญหานี้ในการตอบ
ปัญหาประจำวัน วันที่ 3 มิถุนายน 2495 ว่า

⁸ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนภาษาไทย
กับค่านิยมในปัจจุบัน," หน้า 27.

⁹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "นักเขียนในฐานะผู้ประกอบศิลปะ," ปากไก่
ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย
(ม.ป.ท., 2518), หน้า 158.

เค้าเรื่องสี่แผ่นดินไม่มีมูลความจริงเลยแม้แต่นิดเดียว กล่าวคือตัวละครและตัวอื่น ๆ ในเรื่องทุกตัวเป็นบุคคลที่สมมุติขึ้นทั้งสิ้น แต่ผู้มโนนำเอาตัวบุคคลที่สมมุติขึ้นนั้นไปใส่เข้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ทั้งแกสสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนกลาง และเรื่อยลงมาจนถึงปัจจุบัน¹⁰

เรื่องจกหมายจากเมืองไทย ก็เช่นกัน มีผู้อ่านเขียนจดหมายมาถาม และวิจารณ์กันมาก ในทำนองที่ว่าผู้แต่งเจตนาจะเขียนเรื่องให้คนจีนดูถูกคนไทย ทั้งนี้เพราะผู้อ่านวิจิตรสารจากความคิดเห็นของตนเองแต่ฝ่ายเดียว ไม่ได้วิจิตรสารมาแล้วแลกเปลี่ยนทัศนะกัน จนทำให้ผู้แต่งต้องอธิบายความหมายในใจ (สาร) ของตนออกมาให้รู้ ดังนี้

จดหมายจากเมืองไทย เป็นเรื่องของชาวจีนผู้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 วิธีการดำเนินเรื่องนั้น ทำในรูปของจดหมาย โดยสมมติว่าตัวรวจีศโค จากชาวจีน แฉนคินใหญ่คนหนึ่ง ที่ลักลอบเข้ามาเมือง จกหมาย 100 ฉบับนั้นเป็นของ คันสว่างอุ ถึงแม่ของเขา เล่าชีวิตในเมืองไทย ความรู้สึกความรู้สึกของเขาที่มีต่อคนไทย คนเรื่องบรรยายถึงความตื่นเตนของเขาต่อชีวิตใหม่ ความรักในวัฒนธรรมดั้งเดิม ความรังเกียจคนชาติใหม่ที่เขาเพิ่งรู้จัก การต่อสู้ในวงการค้า ชีวิตรัก ชีวิตครอบครัว และขอสำคัญที่สุดที่คณินต้องการจะเน้นคือ ของวางระหว่างวัย คันสว่างอุ กับลูก ๆ ของเขา คนในครอบครัวเดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน แต่ต่างวัยกันเพียง 20 ปีนั้น ไม่มีความเข้าใจกันเลย

¹⁰ ประชา ดุลยธรรม, ศึกษาศึกษฤทธิ และวรรณกรรม (พระนคร: โพธิ์สามต้น การพิมพ์, 2518), หน้า 289, อ้างถึงคำชี้แจงของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ ปราโมช เกี่ยวกับเบื้องหลังการเขียนสี่แผ่นดิน ในการตอบปัญหาประจำวัน เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2495.

นวนิยายเรื่องนี้จึงเน้นในเรื่องความตระหนักด้านวัฒนธรรม และของว่างระหว่างวัย ไม่ตั้งใจจะเน้นเรื่องคุณค่าของคน ไทย ดังที่มีผู้เข้าใจกันมาก มันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่อง เท่านั้น เช่นเดียวกับปัญหาของเด็กลูกจีนที่เกิดในต่างแดน หรือจีนโพ้นทะเลดังที่มีปรากฏในเรื่อง¹¹

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นข้อยืนยันได้ว่า คนไทยยัง "อ่านหนังสือไม่เป็น" ยังไม่รู้จักวิจิตร เพราะการวิจิตรที่ได้รับจากการอ่านหรือการฟัง เมื่อวิจิตรได้แล้ว ต้องมีการถกเถียงกัน การอภิปราย การให้เหตุผล เพื่อให้ได้สารที่ถูกต้องเหมาะสม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น ซึ่งตรงกับคำสอนในพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า สิ่งที่เป็นมงคลและมนุษย์พึงกระทำ ได้แก่ การอ่าน ขมumusสวน คือการฟังธรรมตามโอกาส อันสมควร และ การแลกเปลี่ยนความเห็นทางธรรมด้วยกัน ต้องมีการถกเถียงแลกเปลี่ยนความเห็นกันเพื่อให้เกิดความแตกฉาน และมีประโยชน์¹² การที่ได้อ่านแล้วนำมาถกเถียงกันได้แสดงว่าผู้อ่านได้คิดและพิจารณาแล้ว ฉะนั้นการอ่านวิจิตรก็นับว่าเป็นการอ่านโดยฝึกให้คิดนั่นเอง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีอ่านที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

นอกจากนั้นการอ่านกวีนิพนธ์ปัจจุบัน เช่น กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ หรือกวีนิพนธ์ของ จาง แซ่ตั้ง ฯลฯ จะใช้วิธีถกคําประเด็นอย่างที่เราเรียนมาแต่เดิม เพื่อ

¹¹สุภา ลือศิริ, "สุภา ลือศิริ," นักเขียนชาวอักษรศาสตร์, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2515), หน้า 419.

¹²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "คำบรรยายเพิ่มเติมเรื่องการศึกษาการฝึกอบรมครูภาษาไทย," คำบรรยายวิชาภาษาไทย, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 81.

ให้เข้าถึงความหมายของกวีนิพนธ์ชนิดนี้ไม่ได้ เพราะความหมายของคำที่ใช้ในกวีนิพนธ์เหล่านี้ ไม่ใช่ความหมายระดับพจนานุกรม แต่เป็นความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในบทกวีทั้งหมด ผู้อ่านจึงต้องคิดไปไกลกว่าคำแต่ละคำที่ใช้ในบทกวี กวีนิพนธ์ในปัจจุบันใช้ "ความเกินคำ" ผู้อ่านจะเข้าถึงความหมายที่แท้จริงได้ ต้องมีการวินิจฉัย และนั่นจะไม่อาจเข้าใจได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลูกแม่

เมื่อให้ขนมหวานแก่ลูก
ผลไม้นั่นหวาน

ใบไม้วันนั้นแสงแดดฉาย
กิ่งก้านวันนั้นสั้นไกล ตามลม

ลูกแม่ แม่อุ้มลูก
นั่งเล่นใต้ต้นไม้ต้นนี้¹³

กวีนิพนธ์บทนี้ต้องอาศัยการวินิจฉัย จึงจะเข้าใจได้ว่ากวีมีได้มีความหมายตรงตามคำในพจนานุกรม แต่แสดงให้เห็นว่าโลกของกวีเป็นโลกแห่งจินตนาการ แสดงโลกแห่งความจริงที่ลึกซึ้งกว่า หรือเหนือกว่าความหมายธรรมดาสามัญของคำ ผู้ไม่วินิจฉัยอาจตีความหมายเอาอย่างอื่น ๆ สารในบทนี้ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ โดยแสดงให้เห็นว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นยิ่งใหญ่ ทำให้รู้สึกว่าการไม้นั่นหวานได้¹⁴

¹³ ้าง แซ่ตั้ง, แม่กับลูก (พระนคร: อักษรสยามการพิมพ์, 2515), หน้า 11.

¹⁴ สัมภาษณ์ ดร.เจตนา นาควัชระ 19 กุมภาพันธ์ 2519.

เป็นการแสดงความรู้สึกของแม่ที่เป็นสุขกับการให้การเสียสละ ในการทำความพอใจให้ลูกที่เป็นที่รัก ถึงแม้จะไม่ได้สัมผัสก็เกิดความรู้สึกว่าผลไม้มันหวานได้ เพราะความพอใจ ที่ตื่นเต้นใจ ที่ทำให้ลูกอึดใจ จึงมองเห็นอะไร ๆ ในแง่มุมสดชื่นไปหมด จนสามารถมองดูผลไม้มันหวานได้

ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วบางคน จะเห็นว่าในการสอนอ่านจำเป็นต้องสอนให้วินิจฉัย เพราะการอ่านด้วยวิธีนี้มีคุณค่าหลายประการ ซึ่งอาจแยกได้ออกเป็น

1. เข้าใจเนื้อหาของสาระของสิ่งที่เราอ่านได้หลายด้านหลายมุม¹⁵
2. แลเห็นคุณค่าและได้รับประโยชน์จากข้อความที่อ่าน¹⁶
3. เกิดการฝึกคิด ไตร่ตรอง หาเหตุผล มีความละเอียดถี่ถ้วน และมีวิจารณ์ญาณในการอ่าน¹⁷

ผู้ทำการวิจัยจึงเห็นว่า การสร้างบทเรียนเพื่อสอนอ่าน โดยเน้นการวินิจฉัย น่าจะมีประโยชน์ เพราะจะเป็นเครื่องมือแนะทางให้แก่ครูอาจารย์ที่สอนการอ่านได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งยังเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ที่กำลังเกิดปัญหาค้นหาการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว

บทเรียนการสอนอ่านโดยเน้นการวินิจฉัยนี้ ครูผู้สอนอ่านวรรณกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูอาจารย์ที่สอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูจะได้รับความสะดวกในการสอนอ่านวรรณกรรม ซึ่งมีกำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาภาษาไทย ทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เพราะวรรณกรรมที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵ สัมภาษณ์ อาจารย์นิศยา มาตะวิสุทธิ์ 20 กุมภาพันธ์ 2519.

¹⁶ สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ สุนน อมรวิวัฒน์ 19 มกราคม 2519.

¹⁷ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากร วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา 6 กุมภาพันธ์ 2519.

กำหนดให้อ่านมีทั้งที่เป็นนวนิยาย สารคดี บทละคร เรื่องสั้น ฯลฯ อันึง วิธีการสอน
อ่านวิจารณ์สาร ที่ผู้วิจัยได้สร้างเป็นบทเรียนนี้ ยังเป็นแนวทางสำหรับการเรียนการสอน
ภาษาไทยตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงในวิชาภาษาไทย 101 การ
ใช้ภาษาไทย ไทย 105 แง่คิดจากวรรณกรรม ไทย 221 การอ่านทั่วไป¹⁸

ฉะนั้น บทเรียนการสอนวรรณกรรมร่วมสมัย โดยเน้นการวิจารณ์สาร ที่ผู้วิจัยได้
สร้างขึ้น นอกจากจะจัดปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีดังกล่าวแล้ว ยังช่วยให้
ความสะดวกในการสอนอ่านแก่ครูผู้สอนอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้นักศึกษาสนใจการ
อ่านมากขึ้น จนเกิดมีนิสัยรักการอ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องการวิจารณ์สาร (ตีความ) โดยละเอียด
2. นำวรรณกรรมร่วมสมัย 3 ประเภทคือ นวนิยาย บทความ และกวีนิพนธ์
มาทดลองสร้างบทเรียนโดยเน้นเรื่องการวิจารณ์สาร (ตีความ)
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดวิจารณ์ในการอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย
4. เพื่อเผยแพร่วิธีการสอนอ่านวรรณคดีแบบใหม่ ๆ แก่ครูภาษาไทย

¹⁸ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, แนะแนวการสอนวิชาภาษาไทย
หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 (อัคราเนา), หน้า 134-136.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การนำวรรณกรรมร่วมสมัย 3 ประเภทดังกล่าวแล้ว โดยเน้นการวินิจฉัยสาร
2. ตัวอย่างประชากรที่ไปทดลองคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับวิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน
3. การวินิจฉัยสาร (ที่ความ) ที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นการวินิจฉัยสารที่ผู้วิจัยรวบรวมได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนหนึ่ง และของผู้วิจัยส่วนหนึ่ง ที่ได้รับจากการอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยทั้ง 3 ประเภท และได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของนักศึกษาและจากผู้วิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้ควบคุมการวิจัย เกี่ยวกับการวินิจฉัยสาร (ที่ความ) วรรณกรรมร่วมสมัยทั้ง 3 ประเภท เป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างบทเรียนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. ผู้วิจัยถือว่าการศึกษา (ที่ความ) กับการวิจารณ์จำเป็นต้องควบคู่กันไป ไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด

ความจำกัดของการวิจัย

ความจำกัดของการวิจัยเรื่องนี้คือ บทเรียนที่เรียบเรียงขึ้นในวิทยานิพนธ์นี้ได้นำไปทดลองสอนกับนักศึกษาโดยตรง เพียงแต่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินค่า ทักษะของผู้ทรงคุณวุฒิอาจไม่ตรงกับผลที่อาจจะได้อย่างแท้จริง เมื่อนำบทเรียนนี้ไปสอนแก่นักศึกษาในสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นการวางแผนทางการสอนอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย ด้วยวิธีการที่ไม่ค่อยได้ใช้กันมาแต่ก่อน
2. การสอนอ่านโดยการวินิจฉัยสาร (ตีความ) จะช่วยทำให้นักศึกษาสนใจและมีความกระตือรือร้นในการอ่านหนังสือมากขึ้น และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักศึกษา
3. ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกการคิด และมีวิจารณ์งานในการอ่านมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีวิต
4. การสอนอ่านโดยการวินิจฉัยสาร (ตีความ) จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยโดยทั่วไปให้ดีขึ้น
5. เป็นการเผยแพร่การเรียนการสอนวรรณคดีวิจารณ์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงให้กว้างขวางขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเรื่องการวินิจฉัยสาร (ตีความ) จากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ และจากวารสารสมัยใหม่ทรงคุณวุฒิ
2. สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงวิชาเอกภาษาไทย จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบดูว่าภายในเวลาจำกัดนั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรได้รับความรู้ ความเข้าใจและมีปฏิกิริยาต่อเรื่องที่ทำอย่างไรบ้าง
3. ให้ความรู้เรื่องการวินิจฉัยสาร แก่กลุ่มตัวอย่างประชากร
4. ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรอ่าน บทความ เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ เพื่อดูความสามารถในการวินิจฉัยสาร
5. ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรอภิปราย แล้วทำรายงานเกี่ยวกับวรรณกรรมที่อ่านแล้ว รวบรวมความคิดเห็นทั้งหมดที่ได้รับจากนักศึกษามาเป็นข้อมูลในการสร้าง.

บทเรียนเรื่องการวินิจสาร (ตีความ)

6. นำข้อมูลที่ได้ในข้อ 5 มาวิเคราะห์แล้วนำไปประกอบในการสร้างบทเรียน ตัวอย่างเพื่อเผยแพร่ให้ครูนำไปทดลองใช้ในการสอนวรรณกรรมแบบอื่น ๆ ต่อไป

7. นำบทเรียนที่ทดลองนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ช่วยประเมินค่า

ศัพท์เฉพาะเรื่องและคำจำกัดความ

การวินิจสาร (ตีความ) คือการอ่านเพื่อพยายามเข้าใจความหมาย (สาร) ที่ผู้เขียนพยายามจะสื่อให้แกผู้อ่าน เช่น เจตนาที่ผู้เขียนเขียนงานเขียนนั้น ๆ ขึ้น น้ำเสียง (Tone) ของผู้แต่งเป็นอย่างไร ฯลฯ

วรรณกรรมร่วมสมัย หมายถึงวรรณกรรมที่ผู้เขียนและผู้วิจัยมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน

บทเรียน หมายถึงงานเขียนชิ้นหนึ่ง ประกอบด้วยวัสดุการสอนที่มีเนื้อหาซึ่งครูเอาไปใช้สอนแก่นักศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ในวัสดุการสอนนั้นจะปรากฏกลวิธีการสอนต่าง ๆ สำหรับครูนำไปใช้ใดควย ในวิทยานิพนธ์นี้วัสดุการสอนและเนื้อหาปรากฏเป็นรูปข้อความและถ้อยคำในภาษา (Verbalized Form) ซึ่งผิดจากบทเรียนบางวิชาที่อาจปรากฏเป็นภาพ ผัง แผนภูมิ หรือเป็นตัวเลข และสูตรต่าง ๆ ฯลฯ

วิธีสอน หมายถึงวิธีการที่ครูใช้ในการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรม การทดสอบ การวัดและประเมินผล เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจ

แบบทดสอบ หมายถึงเอกสารฉบับหนึ่ง ซึ่งใช้สำหรับทดสอบการเรียนรู้ประเภทหนึ่งหรือหลายประเภท ในเอกสารนั้นอาจจะมีข้อถาม (Question) หนึ่งข้อหรือหลายข้อ

แบบฝึกหัด หมายถึงเอกสารที่ใช้เพื่อครูและนักศึกษาได้ฝึกใช้ให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ เอกสารนั้นอาจประกอบด้วยข้อถาม (Question) หรือข้อสั่ง (Instruction)

1 ข้อ หรือมากกว่า 1 ข้อ

นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชา
เอกภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน
วรรณคดี หรือวรรณกรรม หมายถึงงานเขียนทุกชนิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย